

คุณลักษณะของครูที่เหมาะสมกับการปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 The characteristics of Teacher in accordance with The teacher training Curriculum Reform in the 21st Century

เมวิกา แยมยิ้ม | Mevika Yimyaem

โรงเรียนเอ็ดใหญ่พิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ
Auedyaipittaya School, Ubon Ratchathani - Amnat Charoen Secondary Educational Service Area Office

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการนำเสนอคุณลักษณะของครูที่เหมาะสมกับการปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 โดยจะต้องเริ่มต้นจากแนวคิดการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพ สอดคล้องกับนโยบายการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะของครูที่เหมาะสมกับการปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 4 มาตรฐาน คือ ด้านวิถียุทธศาสตร์ความเป็นครูมีคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความสามารถในการแสวงหาความรู้คิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และด้านคุณวุฒิความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษณะคือ ครูจะต้องมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดและการตัดสินใจด้วยตนเอง, มุ่งแสวงหาความรู้ด้วยการศึกษาดูด้วยตนเอง การศึกษาที่ต่อเนื่องและการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Person) มีทักษะชีวิตที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ, มีความรู้สึกลึกซึ้งซึ่งประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหา, การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านเครือข่ายได้อย่างชำนาญและมีทักษะการสื่อสารสารสนเทศด้านภาษาและเครือข่าย, และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้(Learning Society)

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, ครู, การปฏิรูปหลักสูตร, การผลิตครู, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

In order to develop teachers into professional teachers in accordance with the policy of producing teachers for the 21st century and the characteristics of teachers suitable for reforming the curriculum for producing teachers for the 21st century, the goal of this article is to present the characteristics of teachers suitable for the reform of the 21st century teacher production curriculum. It's crucial to have the capacity to manage instruction well

and keep the student in mind. the capacity to acquire knowledge, analyze critically, and compile a body of information to enhance instruction and learning And the 21st Century Teacher Training Course should have the following qualities in terms of credentials, information, and skills that match the duties of the position: critical thinking skills, self-reliance and selfreliance, and a desire to learn on one's own. Strong and practical life skills and profound feelings are discovered in "Continuous Education and Education for a Living and Learning." Effective application skills, problem-solving abilities, expert technology and network use, language and network communication abilities, and group learning as part of a "learning society".

Keywords: characteristics of Teacher, teacher training Curriculum Reform, the 21st Century

บทนำ

โลกเรากำลังเผชิญกับวิกฤตที่สำคัญและยิ่งใหญ่ วิกฤตนี้เป็นการท้าทายเราเหล่าสัตว์โลกที่เป็นเวไนยสัตว์ เราพบว่าความเจริญทางวัตถุก็ดี ความสามารถที่เราเอาชนะธรรมชาติได้ดี การรู้และค้นพบสิ่งต่าง ๆ ที่เราไม่เคยรู้มาก่อนก็ดี ความมั่งคั่งของประเทศตลอดจนความก้าวหน้าทางวิชาการ การสื่อสารคมนาคมที่ย่อโลกอันกว้างใหญ่ให้เป็นจุดเดียวกันเชื่อมต่อกันได้อย่างสะดวกรวดเร็วก็ดีไม่ได้ช่วยให้เรามีความสามารถเพิ่มขึ้นในการแก้ไขปัญหาเรื้อรังหลายด้านของสังคม ทั้งในระดับชุมชน ชาติ และนานาชาติ เราเชื่อว่าการศึกษามีหรือควรมีบทบาทและภารกิจสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของมนุษย์เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ขณะนี้สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อคนไทยทุกคน ทำอย่างไรคนไทยจึงจะสามารถนึกกำลัง ร่วมแรงร่วมใจกันกู้สถานการณ์ของประเทศให้พลิกฟื้นกลับคืนสู่สภาวะปกติได้โดยเร็ว สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ไม่ใช่อุบัติเหตุ แต่เป็นเหตุที่หลายคนไม่ตระหนัก เพิกเฉยและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บทเรียนครั้งนี้ “ คุ่มค่า “ สำหรับคนไทยที่จะได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุและรากเหง้าของปัญหาที่แท้จริงซึ่งก็คือคนไทยโดยรวมยังขาด “ ความรู้ภูมิปัญญา ” ที่จะนำพาประเทศให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นโลกที่ไร้พรมแดน ทั้งด้านความรู้ เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ การจะเกิดซึ่ง “ ความรู้ภูมิปัญญา ” ได้นั้นทุกคนในชาติจะต้องได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อองจักรสำคัญที่จะนำพาสู่การศึกษาที่ดีมีคุณภาพก็คือ “ครู”

รุ่ง แก้วแดง. (2543) กล่าวไว้สอดคล้องกับเอกสารรายงานเกี่ยวกับครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ความว่า “ ความเป็นครูในสังคมไทยปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหารุมเร้ารอบด้าน แต่ปัญหาใดก็ไม่เท่ากับวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพครู ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาเป็นกระแสใหม่ทั่วโลก เพราะในยุคที่โลกกำลังก้าวหน้าเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 สภาพของโลกนี้เปลี่ยนไปเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี เป็นสังคมโลกที่สลับซับซ้อนเชื่อมโยงและเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็ว สังคมโลกกลายเป็นสังคมความรู้ (Knowledge Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) คุรุบุคลากรทางการศึกษาและองค์กรทางการศึกษา จึงต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) “ถึงเวลาแล้วที่ประเทศจะต้องมุ่งไปเพื่อการศึกษาของปวงชน (Education for All) และขณะเดียวกันทุกภาคส่วนของสังคมต้องทุ่มเทให้กับการศึกษา (All for Education) การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ชีวิตและการกลมกลืนของคน โดยคนและเพื่อนคน คนจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุด เป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ทั้งปวงประกอบกับนานาทัศนะมีความเห็นสอดคล้องกันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า เศรษฐกิจและสังคมจะดีเพียงใด แข่งขันในตลาดโลกได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน คุณภาพแรงงานและคุณภาพของผู้นำในวงการต่าง ๆ และยังยอมรับกันอย่างแท้จริงว่าคุณภาพคนขึ้นอยู่กับคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพครูเป็นหลัก

สมุน อมรวิวัฒน์. (2533) อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540ข ; สิปป นนท์ เกตุทัต, 2539 ; UNESCO, 1999 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543ข) แต่ น่าเป็นห่วงว่าในขณะนี้วิชาชีพครูทั่วโลกตกต่ำ ระบบการจัดการครูไม่ดึงดูดคนรุ่นใหม่ที่เก่งและดีมาเป็นครู นิสิต นักศึกษาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร และประกาศนียบัตรวิชาชีพครูในสถาบันกว่า 125,000 คน และกว่า ร้อยละ 35 เลือกเรียนสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตรเป็นอันดับสุดท้าย

วิทยฐานะครู สำนักงานสภาพัฒนาฯ ราชภัฏ, 2539 ; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู , 2544 ; วิทยากร เชียงกูร, 2542 ; วิจิตร ศรีสะอาด, 2540) ครูส่วนใหญ่ขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนา ทักษะและวิทยาการให้ทันสมัย คุณภาพครูไทยประจำการในสถานศึกษาทั้งหมดกว่า 600,000 คนได้รับการ ตั้งคำถามว่าดีจริงหรือ เป็นครูระดับ “มืออาชีพ” ได้หรือไม่ มีจำนวนก็มาน้อย ยิ่งถ้าต้องการปฏิรูป กระบวนการการเรียนรู้และจัดโครงสร้างเงินเดือนครูระบบใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 55) ยิ่งมีคำถามเกี่ยวกับคุณภาพครูมากขึ้น สภาพการณ์เหล่านี้มีความเข้มข้นและมีประเด็น สงสัยน่าศึกษาอย่างยิ่งว่า เกิดอะไรขึ้นกับสภาพการณ์ของครู จะแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างไร ดังนั้น จึงต้องมีระบบหรือวิธีการที่จะทำให้สังคมไทยมีความมั่นใจว่าครูไทยทุกคนไม่ว่าจะทำหน้าที่ในสายงานใน ระบบและนอกระบบจะต้องมีคุณภาพเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้การศึกษาไทยและอนาคตคนไทยมี โอกาสดีขึ้น สิ่งหนึ่งในความพยายามที่จะยกระดับคุณภาพครูก็คือกระบวนการกำหนดคุณลักษณะครูรุ่นใหม่และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูรุ่นใหม่ การประเมินมาตรฐานวิชาชีพครูด้วยเกณฑ์ คุณลักษณะครูที่มีมาตรฐาน มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และค่าตอบแทนที่สัมพันธ์กับคุณภาพครู นี่คื อกลไกอันเป็นหลักประกันคุณภาพครูรุ่นใหม่ที่มีประสิทธิภาพ

การผลิตครูในศตวรรษที่ 21

ความต้องการจำเป็นต่อการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพได้ ข้อค้นพบว่า

1.สังคมส่วนรวมมีความเชื่อว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้สามารถนำ การพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ให้เหมาะสม สอดคล้องกับ

สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกประเทศ ผลผลิตของระบบการศึกษาคือพลเมืองของประเทศที่สามารถปรับตัวและสามารถแก้ปัญหาที่มีความหลากหลายในสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และสามารถริเริ่มพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนประเทศให้พัฒนาและก้าวหน้าไปได้อย่างมีหลักการบนพื้นฐานของความเข้าใจเหตุและผล ความถูกต้อง ความดีงาม และความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

2. สังคมส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า การศึกษาที่พึงประสงค์ในสังคมปัจจุบันจะต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้สมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจและสังคม ทั้งในระดับความคิด ค่านิยมและพฤติกรรม ซึ่งต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยปรับแนวคิดในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จัดในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน

3. คนส่วนมากมีความเชื่อว่า การจัดการศึกษาในลักษณะที่ต้องการจำเป็นจะต้องใช้ครูที่มีลักษณะเฉพาะ มีความสามารถสูง (เป็นครูรุ่นใหม่ระดับครูมืออาชีพ) และได้รับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรและวิธีการสอนที่มีความเข้มข้นและมีคุณภาพมาอย่างดี สามารถทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพมีศักดิ์ศรีและมีเกียรติ ในอดีตสังคมไทยเคยยกย่องครูโดยเปรียบเทียบกับปูชนียบุคคลที่รอบรู้ รู้จริง รู้แจ้ง ทั้งนี้เพราะครูในอดีตส่วนใหญ่คือ พระอาลักษณ์ นักปราชญ์และผู้รู้ในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ยอมรับในฐานะที่เป็น คนดี คนเก่ง ในวิชาความรู้แขนงต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันความรู้สึกผูกพันต่อครูดังกล่าวได้เสื่อมถอยลง อันเนื่องมาจากครูต้องปรับพฤติกรรมตามสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความเชี่ยวชาญทางวิชาการและความเอาใจใส่ต่อเด็กกลดถอยลง

4. จากสาระการปฏิรูปและกระแสนิยม เศรษฐกิจบ่งชี้วิสัยทัศน์ พบว่าในโลกยุคใหม่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ครูจะต้องมีบทบาทหน้าที่ซับซ้อนขึ้น ครูจะต้องมีความรู้ประสบการณ์และก้าวทันสถานการณ์โลก จะต้องเป็นผู้มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ ครูจะต้องจัดระบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ ต้องสอนโดยยึดพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ครูในอนาคตจึงต้องมีมาตรฐานคุณภาพในระดับครูมืออาชีพที่ได้รับการยอมรับจากสังคมในระดับสูง ดังนั้น ครูจะต้องเตรียมพร้อมสำหรับสังคมยุคใหม่ ที่จะปรับเปลี่ยนไปทั้งในปัจจุบันและในอนาคตโดยเชื่อว่าครูในปัจจุบันและอนาคตจะต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น ดี เก่ง ทันโลกและเป็นครูมืออาชีพ

5. จากการวิเคราะห์ พบว่า ในปัจจุบันวิกฤติในวงการครูทั้งในประเทศและต่างประเทศปัญหาหลักๆ จะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การที่คนดีคนเก่งไม่สนใจเข้าเรียนครูเป็นลำดับต้น ๆ เมื่อเรียนสำเร็จแล้วส่วนหนึ่งจะไม่ประกอบอาชีพครู ทำให้ไม่สามารถบำรุงรักษาครูดี ๆ ไว้ได้ ทั้งนี้เหตุผลหนึ่งเนื่องมาจากค่าตอบแทนของครูต่ำมากเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ความตั้งใจและทุ่มเทต่อการเรียนการสอนของครูก็ลดต่ำลงประกอบกับการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูมุ่งสอนเนื้อหามากกว่าให้คิดวิเคราะห์และปฏิบัติการสอนไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นครูในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงขาดความเชี่ยวชาญในการสอนทั้งทาง

วิชาการและคุณลักษณะความเป็นครู ความเอาใจใส่ต่อเด็กกลดลง ความนิยมยกย่องของสังคมต่อครูจึงลดลง ทำให้วิชาชีพครูตกต่ำลง รวมทั้งในต่างประเทศที่ประสบปัญหาวิกฤติครูดังกล่าวข้างต้นต่างก็พยายามแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาของครู เช่นเดียวกันซึ่งประสบความสำเร็จมาในระดับหนึ่งซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างให้เป็นบทเรียนสำหรับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของครู โครงสร้างการบริหารจัดการเกี่ยวกับครูและระบบโรงเรียน ศักดิ์ศรีการยอมรับในวิชาชีพครูที่ถือว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ยั่งยืน ประโยชน์เกื้อกูลและการส่งเสริมพัฒนาบทบาทวิชาชีพครูทั้งตนเอง ระบบการศึกษาและการบริหารจัดการโดยรวมที่สอดคล้องสัมพันธ์กับโครงสร้างด้านอื่นเช่นเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีพ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และจิตวิทยา

โณทัย อุดมบุญญานภาพ.(2543)ในมุมมองในประเทศไทยกับสภาพการณ์ที่ปรากฏ (Situation Study) สามารถมองเห็นกระแสความเปลี่ยนแปลงและมีประเด็นสำคัญที่เป็นเหตุผลและความเกี่ยวข้องกับความเป็นมาในการพัฒนาครูรุ่นใหม่การพัฒนาครูรุ่นใหม่และวิชาชีพครู สรุปได้ คือ

1. ประเด็นความล้มเหลวด้านคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งปรากฏข้อมูลเชิงประจักษ์ในการแข่งขันทางวิชาการในระดับนานาชาติหรือในระดับเอเชียและการจัดคุณภาพการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ระดับนานาชาติของสถาบัน IMD ซึ่งพบว่าคุณภาพของประเทศไทยอยู่อันดับท้ายๆ
2. ประเด็นความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ได้ก่อให้เกิดแนวทางและมาตรการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาและปฏิรูปโรงเรียน
3. ประเด็นการใช้กฎหมายให้เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการด้านการศึกษา นอกเหนือจากแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งพบว่า กฎหมายหลักและกฎหมายประกอบทางการศึกษาทำให้เกิดผลบังคับและคิดค้นแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกี่ยวกับครู และหลักสูตรพัฒนาครู เช่น การเน้นคุณภาพผลผลิต โครงสร้างการบริหารองค์กรครู การบริหารงานบุคคล การจัดองค์กรวิชาชีพ การออกไปประกอบวิชาชีพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จรรยาบรรณวิชาชีพครู การอนุมัติหลักสูตร คุณวุฒิ วิทยฐานะ ค่าตอบแทนวิชาชีพครูและการยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง
4. ประเด็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ก่อให้เกิดกระแสการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การปรับปรุงบทบาทและการปรับพฤติกรรมการสอนของครู ให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีทั้งศาสตร์ (Science) คือ ความรู้กลุ่มลึกลับชัดเจนในเนื้อหา (Subject Matters) มีศิลปการสอน (Methodology) คือมีเทคนิควิธีการถ่ายทอดการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างมีความสุขและตระหนักผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. ประเด็นจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ได้วิเคราะห์ให้เห็นจุดด้อยในคุณภาพและความสามารถของคนไทยจึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของคนเป็นสำคัญ มีแผนพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องชัดเจนโดยเน้นคุณภาพครูและวิธีการสร้างครูรุ่นใหม่ และสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่างการบริหารครู การใช้ครูและการพัฒนาครู

6. ประเด็นที่ชี้ให้เห็นความสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และการมีผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่มีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับและเน้นการวิจัยชั้นเรียน กระบวนการเหล่านี้เป็น กระแสสำคัญต่อการปฏิรูปบทบาทของครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการที่ใช้พันธกิจและทิศทางเพื่อสร้างสรรค์ ผลงานให้ปรากฏและนำไปสู่การเป็นนักแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและปรับปรุงกำหนดตำแหน่งเป็น ครูมืออาชีพ เป็นครูต้นแบบ เป็นครูผู้เชี่ยวชาญ เป็นครูนักวิจัย เป็นครูผู้นำทางวิชาการ เป็นครูนักเปลี่ยนแปลง โดยใช้ผลงานศึกษาวิจัยเป็นเครื่องชี้วัดและประเมินผลคุณภาพการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

7. ประเด็นการประกันคุณภาพการศึกษา ได้ก่อให้เกิดกิจกรรมการประเมินคุณภาพการควบคุม คุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านปัจจัยด้าน กระบวนการและผลผลิตทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานทั้งนี้โดยมีการ ประเมินคุณภาพภายในและภายนอกและนำไปสู่การพัฒนาสถานะภาพผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาตาม มาตรฐานสากล

8. ประเด็นกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization Currently) ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านวิสัยทัศน์ สังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทั้งทางบวกและทางลบ แนวคิด ค่านิยม ความเชื่อได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการดำรงชีวิต การ เรียนรู้ สังคมความรู้ สังคมปราชญ์และผลกระทบในการพัฒนาครู การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและ วิชาชีพครูอย่างสำคัญ

นโยบายการผลิตครูในศตวรรษที่ 21

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนะสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานเปิดงาน “ครบรอบ 124 ปี การสถาปนาการศึกษาไทย และวันคล้าย วันสถาปนากรมการฝึกหัดครู” พร้อมกล่าวปาฐกถาพิเศษเรื่อง “นโยบายการผลิตครูในศตวรรษที่ 21” เมื่อ วันพฤหัสบดีที่ 29 กันยายน 2559 ที่ห้องประชุมอาคาร 1 โดยมี พ.อ.ณัฐพงษ์ เพราแก้ว เลขาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, รศ.นพ.กำจร ตติยกวี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, นายสุภัทร จำปา ทอง รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ผศ.ดร.ลินดา เกณฑ์มา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา, รศ.ดร.สมบัติ คชสิทธิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ ในฐานะประธานที่ประชุม อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งประเทศไทย คณะผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา เข้าร่วมกว่า 500 คน

รมว.ศึกษาธิการ กล่าวตอนหนึ่งว่า ส่วนตัวมีความผูกพันกับครูเป็นอย่างมาก และเชื่อว่าทุกคน ณ ที่นี้ก็ต้องมีความผูกพันกับครูของตนเองเช่นกัน เพราะครูเป็นผู้สอนเด็ก ๆ ทุกคนให้เติบโตขึ้นมาเป็นกำลัง พัฒนาประเทศ ซึ่งเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง โดยการจัด การศึกษามุ่งให้เกิดผลกับเด็กเป็นหลัก เพื่อให้เด็กเป็น “คนเก่ง ดี และมีความสุข” ซึ่งมีปัจจัยสำคัญใน 3 ส่วนหลักคือ สังคม โรงเรียน และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนซึ่งมีครูเป็นส่วนสำคัญในการจัด การศึกษาของประเทศแต่ในปัจจุบัน กลับพบว่าระบบการผลิตครูมีปัญหาในหลายส่วน กล่าวคือ

- สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรวิชาชีพครูมากเกินความจำเป็น บางแห่งเปิดสอนก่อนที่หลักสูตรจะได้รับการรับรอง

- สถาบันผลิตครูมีมาตรฐานที่ต่างกันมาก เนื่องจากมีจำนวนมาก - หลักสูตรของสถาบันผลิตครูไม่ได้เน้นการบูรณาการของสมรรถนะการสอนใหม่ๆ ไม่เน้นความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหา เทคนิคการสอน และคุณลักษณะความเป็นครู นอกจากนี้ยังไม่ได้เตรียมนักศึกษาครูให้มีนวัตกรรมการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด

- หลักสูตรของสถาบันผลิตครู ในช่วงปีที่ 1-4 เน้นภาคปฏิบัติน้อย และไม่ได้เน้นการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนแบบใหม่ๆ อาทิ ทักษะการทำงานร่วมกันของครู ทักษะการสังเกตแนวคิดของนักเรียน และทักษะการสะท้อนการปฏิบัติงานร่วมกัน - การเปิดโอกาสให้สถานศึกษารับครูที่ไม่มีคุณวุฒิครูเข้ามาทำการสอนก่อน และค่อยไปขอใบประกอบวิชาชีพภายหลัง - การขาดความเข้มงวดจริงจังของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน หลักสูตรของสถาบันผลิต

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูประบบผลิตครู เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประกอบกับนายกรัฐมนตรีได้กำชับให้มีการจัดทำหลักสูตรการผลิตครูให้มีความเข้มแข็งดังเช่นในอดีตด้วย ดังนั้น ภาพที่ต้องการเห็นของ "ครูในศตวรรษที่ 21" คือ การผลิตครูให้มีความเป็นซูเปอร์แมน ให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรู้ในเรื่องที่สอน มีเทคนิคการสอนดี ถ่ายทอดให้เข้าใจง่าย มีความรู้ด้าน ICT มีบุคลิกภาพดี และสิ่งสำคัญคือมีทักษะการพูดที่ดี สามารถสื่อสารและจูงใจนักเรียนได้ด้วย

ทั้งนี้ ได้มอบให้ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ.มรภ.) ปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูมาเสนอ โดยขอให้ป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของจิตวิทยาเด็กพิเศษ จิตวิทยาการเรียนการสอน จิตวิทยาครูว่าด้วยการลงโทษ การสร้างแรงจูงใจ เทคนิคการสอน ทักษะการพูดและดึงดูดความสนใจได้ ส่วนโครงสร้างหลักสูตร ควรกำหนดสัดส่วนหน่วยกิตในแต่ละหมวดให้มีความสมดุลและครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งหมดทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้าน และหมวดวิชาเลือกเสรี

นอกจากนี้ ในอนาคตครูต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ที่เด็กต้องได้รับการประเมินผลตาม "โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ" (Programme for International Student Assessment : PISA) ด้วย ได้แก่ การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ การรู้เรื่องการอ่าน และการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ ซึ่งในปี 2018 ที่จะมีการเพิ่มเรื่องการประเมินสมรรถนะเกี่ยวกับโลก ความสามารถในการตอบสนองต่อบุคคลเมื่อต้องอยู่ร่วมกันในความหลากหลายทางการศึกษาและวัฒนธรรมด้วย ดังนั้นครูจะต้องรู้เรื่องเพื่อไปสอนเด็กให้อยู่ในโลกได้ มิใช่สอนเพื่อการแข่งสอบ PISA เท่านั้นส่วนระบบผลิตครูในอนาคต กระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางแบ่งสัดส่วนการผลิตเป็น 25:40:35 ของอัตราเกษียณอายุราชการ ประกอบด้วยโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 25% เพื่อผลิตครูในสาขาที่ขาดแคลนในพื้นที่ภูมิลำเนาของตนเอง โดยเริ่มดำเนินโครงการในปี 2559 เป็นปีแรก และมีผู้สมัครได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ 4,079 อัตรา

การผลิตครูระบบปิด 40% โดยเริ่มจากการจัดทำแผนอัตราทดแทนครูที่เกษียณ พร้อมทั้งให้สถาบันผลิตครู 98 แห่ง ส่งแผนงานการผลิตผู้เรียน เพื่อจะได้จัดสรรโควตาตามขีดความสามารถของแต่ละ

แห่ง จากนั้นจะจัดสรรงบประมาณค่าหัวเพิ่มให้ตามจำนวนที่ได้รับโควตา ทั้งนี้จะมีการนำจำนวนนักศึกษาที่ผ่านการสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพมาใช้ประกอบการจัดสรรโควตาในปีต่อไป การผลิตครูระบบเปิดทั่วไป 35%

รณว.ศึกษาธิการ เปิดเผยกับสื่อมวลชนเพิ่มเติมว่า การปรับหลักสูตรผลิตครู เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและต้องเร่งดำเนินการ ซึ่งขณะนี้ทุกฝ่ายเห็นตรงกันว่าต้องปรับหลักสูตร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน และได้มีการตั้งคณะทำงานขึ้นมา 1 ชุด เพื่อบริหารและ Mapping ข้อมูลและแนวทางเกี่ยวกับการผลิตครูที่หลายฝ่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศนำมาเสนอไว้ โดยวางเป้าหมายที่จะนำมาทดลองใช้ผลิตครูในปีการศึกษา 2560 ส่วนสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏก็กำลัง Re-Profile เพื่อปรับปรุงตัวเองเช่นกัน โดยส่วนตัวให้ความสำคัญกับกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ต้องมีความเป็นเลิศด้านการผลิตครู นั่นคือคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จะต้องเก่งกว่าคณะอื่น และหากมีส่วนใดที่ต้องการการสนับสนุน ก็สามารถหารื้อร่วมกันได้

นอกจากนี้ ในอนาคตจะมีการทดสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างรอสำนักงานเลขาธิการคุรุสภารวบรวมรายละเอียดเรื่องนี้มาเสนอ โดยได้ให้แนวคิดไปแล้วว่า ทำอย่างไรให้มหาวิทยาลัยรับผิดชอบตัวเอง โดยที่กระทรวงศึกษาธิการไม่ต้องเข้าไปยุ่งมากเกินไป และต้องการให้ทุกคนรู้ด้วยคุณภาพของตัวเอง ซึ่งต้องรอปรับปรุงหลักสูตรให้เสร็จเรียบร้อยก่อน จึงจะเริ่มต้นการสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ โดยขออย่าให้ผู้ที่ยื่นครูปี่ที่ 5 เป็นกังวล เพราะยังได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพโดยอัตโนมัติอยู่ แต่หลังจากเปลี่ยนหลักสูตรแล้วจึงจะเริ่มต้นสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพต่อไป

ผศ.ดร.ลินดา เกณฑ์มา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กล่าวรายงานความเป็นมาของสถาบันฝึกหัดครูว่า สถาบันฝึกหัดครูเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2435 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ณ บริเวณโรงเรียนเด็ก ถ.บำรุงเมือง ต.สวนมะลิ กรุงเทพมหานคร จากนั้นย้ายสถานที่ไปหลายแห่ง จนปัจจุบันตั้งอยู่ที่ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในส่วนของ “กรมการฝึกหัดครู” ได้รับการสถาปนาขึ้นในปี 2497 ในรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นส่วนราชการระดับกรมในกระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2497 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน 2497 เป็นต้นไป นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยที่ถือกำเนิดจากการเริ่มต้นผลิตครู ซึ่งได้รับพระราชทานนาม “ราชภัฏ” นำหน้าชื่อมหาวิทยาลัยในปี 2535 และตราพระราชบัญญัติฯ ซึ่งเป็นตราประจำพระองค์ให้เป็นตราสัญลักษณ์ของสถาบันในปี 2538 โดยปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่งแล้ว

ดังนั้น ในวันที่ 29 กันยายนของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสถาปนากรมการฝึกหัดครู จึงได้จัดให้มี “งานรำลึกถึงการสถาปนากรมการฝึกหัดครูไทย และวันคล้ายวันสถาปนากรมการฝึกหัดครู” มาอย่างต่อเนื่อง สำหรับในปี 2559 เป็นปีที่ครบรอบ 124 ปี การสถาปนากรมการฝึกหัดครูไทย และวันคล้ายวันสถาปนากรมการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยความร่วมมือของมูลนิธิมหาวิทยาลัยราช

ภักดีและมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง จึงจัดงานรำลึกขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงสถาปนาโรงเรียนการฝึกหัดครู และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในรัชกาลปัจจุบัน ที่ทรงพระราชทานนาม “ราชภัฏ” ตราราชราชสัญลักษณ์ และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ, เพื่อสืบสานวัฒนธรรมของชาวฝึกหัดครูและชาวราชภัฏในการมีส่วนร่วมกันรำลึกถึงประวัติและความเป็นมาของการฝึกหัดครูไทย, เพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับนโยบาย แนวคิด และสาระสำคัญเกี่ยวกับการผลิตครูในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต และเพื่อนำเสนออิทธิพลการเกี่ยวกับความเป็นมาและพัฒนาการของการฝึกหัดครูจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยมีกิจกรรมภายในงาน ประกอบด้วย พิธีสงฆ์ พิธีเปิดงานและปาฐกถาพิเศษเรื่อง “นโยบายการผลิตครูในศตวรรษที่ 21” กิจกรรมทางวิชาการการบรรยายพิเศษ และการนำเสนออิทธิพลการ

คุณลักษณะของครูที่เหมาะสมกับการปฏิรูปหลักสูตรผลิตครูในศตวรรษที่ 21

1. ตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัยเพื่อประเมินภายนอก 4 มาตรฐาน 12 ตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ดังนี้

มาตรฐานด้านมีวิญญูณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย

ตัวบ่งชี้ 1 ครูมีความเอื้ออาทร เข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน

ตัวบ่งชี้ 2 ครูมีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ 3 ครูมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา อุทิศตนให้กับการพัฒนาผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 4 ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ

ตัวบ่งชี้ 5 ครูมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู

2. มาตรฐานด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย

ตัวบ่งชี้ 1 ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ 3 ครูมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

3. มาตรฐานด้านความสามารถในการแสวงหาความรู้ คัดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนประกอบด้วย

ตัวบ่งชี้ 1 ครูมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้และข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนสอน

ตัวบ่งชี้ 2 ครูมีความสามารถในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ 3 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ได้

มาตรฐานด้านคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ

ตัวบ่งชี้ 1 ครูมีคุณวุฒิ มีความถนัด มีความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติการสอน

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)หลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่ 10 ประการเพื่อการออกไปประกอบวิชาชีพครู มาตรฐานนี้เทียบเท่าวุฒิบัตรชั้นสูงของสภาแห่งชาติด้านมาตรฐานวิชาชีพการสอน (NBPTS) ได้แก่

หลักประการที่ 1 ครูต้องเข้าใจความคิดหลัก เครื่องมือที่จะใช้หาความรู้และโครงสร้างของหลักการที่ใช้สอน และสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ลักษณะต่าง ๆ นี้มีความหมายแก่นักเรียน

หลักประการที่ 2 ครูต้องเข้าใจว่าเด็กเรียนรู้ได้อย่างไรและพัฒนาอย่างไรและสามารถเตรียมโอกาสแห่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทางสติปัญญาและสังคมส่วนบุคคล

หลักประการที่ 3 ครูต้องเข้าใจว่านักเรียนแตกต่างกันอย่างไรในการมีแนวทางเรียนรู้และครูต้องสร้างโอกาสทางการสอนที่มีการปรับให้เข้ากับนักเรียนที่มีความหลากหลาย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540ก)

สรุปศักดิ์ หลายมาลา.(2543) คุณสมบัติ 6 ประการตามมาตรฐานครูแห่งชาติของสหราชอาณาจักร (Advanced Skills Teacher)

1. ครูมีผลงานเป็นเลิศ โดยมีผลการสอนที่ปรากฏที่ตัวนักเรียนโดยนักเรียนแสดงผลการเรียนรู้และพฤติกรรมอย่างสูง อย่างสม่ำเสมอ มีหลักฐานแสดงผลร่วมกับผู้ปกครองและผู้ปกครองมีความพอใจ

2. ครูมีความเป็นเลิศในวิชาที่สอนหรือความรู้ในสาขาวิชาพิเศษ โดยมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนอย่างเชี่ยวชาญ ลึกซึ้ง กว้างขวาง ทันทตามความก้าวหน้าของวิชาการ ครูมีความเข้าใจการใช้ข้อมูลระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในการสอนวิชาของตนอย่างเชี่ยวชาญ

3. ครูมีความสามารถในการวางแผนอย่างดี โดยเตรียมบทเรียน และลำดับการสอนอย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างประสบผลสำเร็จ มีความคาดหวังสูงให้กับนักเรียน และครูสามารถวางแผนการสอนโดยใช้ประโยชน์จากผลการเรียนของนักเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบัน

4. ครูมีความสามารถเป็นเลิศในการสอน การจัดการนักเรียนและการรักษาวินัยในห้องเรียนอย่าง สร้างสรรค์ ทำทนายและมีความสุขโดยครูมีความสามารถใช้วิธีสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถทำทนายให้กลุ่มนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น สามารถใช้คำถามและอธิบาย ยกตัวอย่าง สาคิต อย่างชำนาญการเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าสูงสุด มีความสามารถในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความยุ่งยากในการเรียนและความประพฤติ ครูสามารถรักษาความเคารพนับถือและรักษาวินัยในห้องเรียนได้อย่างยุติธรรม

5. ครูมีความเป็นเลิศในการประเมิน โดยใช้วิธีการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการสอนและปรับปรุงการสอนจากผลการประเมิน ให้สัมพันธ์กับความก้าวหน้าของนักเรียนและเป้าหมาย

6. ครูมีความเป็นเลิศในการให้คำแนะนำและสนับสนุนเพื่อนครู โดยสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับไปให้การสนับสนุน คำแนะนำอย่างดีแก่เพื่อนครู สามารถทำตัวเป็นแบบอย่างในการสอน สาธิต ฝึกอบรม ให้ความร่วมมือ ทั้งในโรงเรียนของตนและสถานการณ์อื่นอย่างมีคุณค่า รู้วิธีการวางแผนและจัดลำดับ ความสำคัญของเวลาและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน

คุณลักษณะครูที่สำคัญและเป็นจุดเด่นในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความสนใจแสวงหาความรู้ กระตือรือร้นที่อยากเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
2. มีความรอบรู้ด้านปรัชญาการศึกษา นโยบายทางการศึกษา กฎหมายการศึกษา มาตรฐาน วิชาชีพครู มาตรฐานการศึกษา จิตวิทยาการศึกษาและหลักสูตรการสอนทั่วไป

3. มีความรอบรู้ความสามารถที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถ เชื่อมโยงสภาพท้องถิ่นเข้ากับมาตรฐานสากลในลักษณะสหวิทยาการมีความรู้ความสามารถในวิธีการ แสวงหาความรู้รู้จักและเข้าใจพัฒนาการของผู้เรียน

6. มีความรู้และทักษะในวิชาชีพที่สอนอย่างลุ่มลึก ชัดเจน สามารถสอนแล้วผู้เรียนเข้าใจมี ความสามารถเรียนรู้ได้และสนุกกับการ เรียนรู้ สอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็ม ความสามารถ เต็ม เวลา และเต็มหลักสูตร

7. มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้และ มีความสุข สนุกในการเรียนการสอนมีความสามารถในการสังเกตและรู้จักแก้ไขพฤติกรรม การเสริมแรงและ การลงโทษที่เหมาะสม

8. มีทักษะในการสอนอย่างเชี่ยวชาญและสร้างสรรค์การเรียนรู้จนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็ม ศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยปลูกเร้าให้ผู้เรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ เน้นการจัด กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสนองผู้เรียนเป็นสำคัญ

9. มีความรู้และความเข้าใจในเป้าหมายและวิธีการของหลักสูตรและการสอน

10. มีความสามารถในการออกแบบ วางแผนการสอนการบริหารจัดการชั้นเรียน วิจัย และพัฒนาการสอน มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพและมี ความสามารถวัดผลประเมินผลพัฒนาการของการเรียนรู้ได้หลายวิธีได้อย่างเหมาะสม สม่่าเสมอ

11. มีความรัก ศรัทธาที่จะเป็นครู มีความเมตตากรุณาและเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์

12. มีจริยธรรม มีกริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย วางตนอยู่ในศีลธรรมอันดีเปี่ยมด้วยคุณธรรม ฝึกหัดปฏิบัติตนยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยชี้แนะทางถูกต้องแก้ไขสิ่งผิดและยึดมั่นตามหลักศาสนา

13. มีบุคลิกภาพดีเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กและสาธารณชน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการดำรงชีวิต

14. มีความรับผิดชอบในหน้าที่มุ่งมั่นในการทำงานทำงานเป็นระบบและพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง

15. มีความสามารถในการปลูกฝังวินัย คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี และถูกต้องต่อผู้เรียน

16. ความสามารถในการจัดระเบียบเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการผู้เรียนและมีความสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ตรงความต้องการของท้องถิ่น

หลักสูตรผลิตครูนศตวรรษ 21 ควรมีลักษณะ

(ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2542 ; สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2538) คุณลักษณะทั่วไปของนักศึกษาครูในศตวรรษ 21 ในระดับอุดมศึกษาสาขาครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ซึ่งอยู่ในวัยกำลังจะเป็นผู้ใหญ่ในระดับปริญญาตรีเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีอุดมการณ์ สนใจในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการการยอมรับของเพื่อน อาจารย์ และสังคม ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เป็นบุคคลที่มุ่งสร้างประสบการณ์และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning) มักสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาสาขาศึกษาศาสตร์และให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์และบริบทของผู้เรียนจะสามารถช่วยให้เรียนรู้ได้ดี ปฏิญญาสากลว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาศตวรรษที่ 21 ณ กรุงปารีส (5-9ต.ค. 2541) ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเห็นผลผลิตคุณภาพของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาด้านสำคัญและให้บรรลุคุณลักษณะของผู้เรียนรู้อย่างนี้ คือ

1. จะต้องมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดและการตัดสินใจด้วยตนเอง
2. จะมุ่งแสวงหาความรู้ด้วยการศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาที่ต่อเนื่องและการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Person) มีทักษะชีวิตที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
3. มีความรู้สึกลึกซึ้ง ประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีทักษะกระบวนการแก้ไขปัญหา
4. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านเครือข่ายได้อย่างชำนาญและมีทักษะการสื่อสารสารสนเทศด้านภาษาและเครือข่าย
5. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)

หลักสูตรผลิตครูรุ่นใหม่มีลักษณะสำคัญและจะเน้นให้เหมาะในศตวรรษที่ 21 คือ

1. มีระยะเวลาการเรียนที่ยาวนานยิ่งขึ้น โดยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประยุกต์ความรู้เพื่อสอน วิจัยและพัฒนา เสนอผลงานต่อสถาบันและสาธารณชนในรอบ 1 ปีใช้คุณลักษณะของครูรุ่นใหม่ กำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยตรงองค์ประกอบของกลุ่มวิชาในหลักสูตรและจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 170 หน่วยกิตจัดเป็น 4 กลุ่มวิชา คือ

- 1.1 กลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไป จำนวน 30 – 35 หน่วยกิต
- 1.2 กลุ่มวิชาชีพครู จำนวน 45 – 55 หน่วยกิต
- 1.3 กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการประยุกต์ จำนวน 25 – 30 หน่วยกิต
- 1.4 กลุ่มวิชาเลือกเฉพาะด้านหรือวิชาเอก จำนวน 60 – 70 หน่วยกิต

พัฒนาครูณาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง...” ดังนั้นภายใต้ความมุ่งหวังที่จะให้การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ เสริมสร้างศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและการแข่งขัน รวมทั้งความก้าวหน้าและมั่นคงทางเศรษฐกิจในประชาคมโลกบนฐานแห่งความเป็นไทย “ครู” เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้การศึกษาเป็นกลไกนำไปสู่คุณภาพคนของประเทศได้ ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับ “ครู” และ “วิชาชีพครู” จำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาโดยเร่งด่วนเพื่อให้การศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพ “ครู” ได้สมตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ ความต้องการจำเป็นจึงต้องสมควรที่จะสร้างสรรค์ “ครูรุ่นใหม่” ที่ยอมรับและสามารถแสดงพันธกิจและทิศทางของตนเองได้อย่างเต็มที่และสมบทบาท ด้วยคุณลักษณะครูที่มีมาตรฐานและนั่นคือการสร้างสรรค์คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ที่เป็นมืออาชีพและสร้างสรรค์หลักสูตรครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ที่มีเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้และการฝึกหัดที่เข้มข้นมีประสิทธิภาพ รัฐและองค์กรจะต้องมีระบบการกำหนดคุณลักษณะครูรุ่นใหม่ มีหลักสูตรครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ที่มีคุณภาพโดยมีสาระและวิธีการพัฒนาคุณลักษณะให้ครูรุ่นใหม่ได้ดำรงอยู่ในตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ครู พร้อมทั้งจะแข่งขันกับวิชาชีพอื่นและเพื่อให้ได้ครูรุ่นใหม่ระดับมืออาชีพอยู่ในสถาบันและสังคมที่ยิ่งใหญ่กว้างไกลอย่างมีเกียรติและได้รับในปัจจุบันและอนาคต อนึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การปฏิรูปการศึกษาไม่มีวันสำเร็จถ้าไม่ได้ปฏิรูปครู เพราะครูเป็นกุญแจสำคัญของการนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นรูปหัวใจในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นจึงได้ตระหนักถึงบทบาทสำคัญของการผลิตครู และการพัฒนาครูให้เป็นครูคุณภาพและเป็นครูมืออาชีพ เป็นครูที่รักของผู้เรียนและพร้อมที่จะเรียนรู้และส่งเสริมชี้แนะให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพและเป็นผู้รักในการเรียนรู้ เป็นครูที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเพื่อยกมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เป็นครูมุ่งพัฒนา สามารถประเมินและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและผู้อื่น มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแข่งขันและมีความร่วมมือ ความเป็นไทยในความเป็นสากล เป็นคนเก่งเป็นคนดี และมีความสุข ดังนั้น จากสภาพการณ์ ความคาดหวัง และความต้องการพัฒนา จึงมีข้อเสนอเชิงนโยบายภารกิจและทิศทาง ในการปฏิรูปวิชาชีพครู โดยเพิ่มคุณสมบัติและคุณลักษณะของผู้จะเป็นครูและผู้จะได้รับการยกย่องเป็นครูมืออาชีพโดยมีการกำหนดระดับคุณลักษณะครู (NTQ : National Teachers Qualification) เร่งจัดระบบ กลไก เชื่อมโยง เกื้อกูลระหว่างระบบการผลิต การพัฒนา การบริหารครู การยกย่องครู มุ่งพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยปรับปรุงหลักสูตรผลิตครูพัฒนาครูและขยายหลักสูตรปริญญาตรี สาขาการศึกษา ศาสตร์ เป็น 5 ปี เพื่อความเข้มข้นของศาสตร์ ศิลปการสอน และจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู นำไปสู่การปรับโครงสร้างของเงินเดือน ค่าตอบแทนและวิทยฐานะครูรุ่นใหม่

ครูรุ่นใหม่เป็นบุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทั้งทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ และเอกชน โดยมีองค์ประกอบคุณลักษณะที่

เพียบพร้อมในด้านความรู้ในวิทยาการในฐานะครูและพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความสามารถและทักษะ
ในการเรียนการสอนที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ สัมกับเป็นบุคลากรในวิชาชีพชั้นสูง มีคุณธรรม จริยธรรม
และบุคลิกภาพสมกับความเป็นครู และมีความรู้อย่างลึกซึ้ง กว้างขวางในศาสตร์สาขาที่สอน (Subject
Matter) อันนำไปสู่บุคลากรวิชาชีพ ผู้ซึ่งสมควรได้รับใบประกอบวิชาชีพครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่
สภาวิชาชีพครูจะกำหนด การดำเนินการเพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการ
ศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงและเป็นที่ยอมรับจากสังคมทั่วไป เริ่มต้นตั้งแต่การปรับปรุงระบบการผลิตครู
เพื่อให้การผลิตครูสอดคล้องกับสภาพความต้องการ ความจำเป็นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพโดยการ
พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูรุ่นใหม่ให้เข้มข้นในศาสตร์ที่สอนและหลากหลายในวิธีการสอน

เอกสารอ้างอิง

- โณทัย อุดมบุญญาภภาพ. (2552). *คุณลักษณะครูรุ่นใหม่กับการปฏิรูปหลักสูตรผลิตครูในศตวรรษ 21*.
สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563. จาก <http://images.busaramanee.multiply.multiplycontent.com>.
- ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (2559). *124 ปี การสถาปนาการฝึกหัดครูไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2563.
จาก [http://www.moe.go.th/index.php/ข่าวสารกิจผู้บริหารระดับสูง/124-ปี-การสถาปนา
การฝึกหัดครูไทย/news_act/46414](http://www.moe.go.th/index.php/ข่าวสารกิจผู้บริหารระดับสูง/124-ปี-การสถาปนาการฝึกหัดครูไทย/news_act/46414)
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ลินดา เกณฑ์มา.(2559). *124 ปี การสถาปนาการฝึกหัดครูไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2563. จาก
[http://www.moe.go.th/index.php/ข่าวสารกิจผู้บริหารระดับสูง/124-ปี-การสถาปนาการ
ฝึกหัดครูไทย/news_act/46414](http://www.moe.go.th/index.php/ข่าวสารกิจผู้บริหารระดับสูง/124-ปี-การสถาปนาการฝึกหัดครูไทย/news_act/46414)
- สรุศักดิ์หลายมาลา. (2543). *รายงานการศึกษาของฮ่องกง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2533). *สมบัติพิพม์ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

